

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (trešā palāta)

2022. gada 15. septembrī*

[Teksts labots ar 2022. gada 28. oktobra rīkojumu]

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Direktīva 2004/38/EK – Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesības brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā – 3. panta 2. punkta pirmās daļas a) apakšpunkts – Jēdziens “cits ģimenes loceklis, kas dzīvo vienā mājsaimniecībā ar Savienības pilsoni, kuram ir sākotnējās uzturēšanās tiesības” – Vērtējuma kritēriji

Lietā C-22/21

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu saskaņā ar LESD 267. pantu, ko *Supreme Court* (Augstākā tiesa, Īrija) iesniedza ar 2021. gada 13. janvāra lēmumu un kas Tiesā reģistrēts 2021. gada 14. janvārī, tiesvedībā

SRS,

AA

pret

Minister for Justice and Equality,

TIESA (trešā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētāja K. Jirimēe [*K. Jürimäe*], tiesneši N. Jēskinens [*N. Jääskinen*], M. Safjans [*M. Safjan*], N. Pisarra [*N. Piçarra*] (referents) un M. Gavalecs [*M. Gavalec*],

ģenerālvokāts: Dž. Pitrucella [*G. Pitruzzella*],

sekretārs: A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

– SRS un AA vārdā – *K. Berkeley, solicitor, M. Flynn, JC, un C. O’Dwyer, SC,*

* Tiesvedības valoda – angļu.

- [labots ar 2022. gada 28. oktobra rīkojumu] *Minister for Justice and Equality* vārdā – *M. Browne, A. Joyce* un *J. Quaney*, pārstāvji, kam palīdz *D. Brett, D. Conlan Smyth, SC*, un *T. O'Connor, BL*,
- Čehijas valdības vārdā – *M. Smolek* un *J. Vláčil*, pārstāvji,
- Dānijas valdības vārdā – *J. Nymann-Lindegren* un *M. Søndahl Wolff*, pārstāvji,
- Nīderlandes valdības vārdā – *M. K. Bulterman* un *J. M. Hoogveld*, pārstāvji,
- Norvēģijas Karalistes vārdā – *J. T. Kaasin* un *H. Ruus*, pārstāves,
- Eiropas Komisijas vārdā – *E. Montaguti* un *J. Tomkin*, pārstāvji,

noklausījusies ģenerālvokāta secinājumus 2022. gada 10. marta tiesas sēdē,
pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2004/38/EK (2004. gada 29. aprīlis) par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ar ko groza Regulu (EEK) Nr. 1612/68 un atceļ Direktīvas 64/221/EEK, 68/360/EEK, 72/194/EEK, 73/148/EEK, 75/34/EEK, 75/35/EEK, 90/364/EEK, 90/365/EEK un 93/96/EEK (OV 2004, L 158, 77. lpp.), 3. panta 2. punkta pirmās daļas a) apakšpunktu.
- 2 Šis lūgums ir iesniegts strīdā starp SRS un AA, no vienas puses, un *Minister for Justice and Equality* (tieslietu un vienlīdzības ministrs, Īrija), no otras puses, par lēmuma atteikties piešķirt uzturēšanās atļauju likumību.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

- 3 Direktīvas 2004/38 6. apsvērumā ir noteikts:

“Lai saglabātu ģimenes vienotību plašākā izpratnē un ievērotu aizliegumu diskriminēt personu tās valstiskās piederības dēļ, to personu stāvoklis, uz kurām neattiecas šajā direktīvā ietvertā ģimenes locekļu definīcija un kurām tādēļ nav automātisku tiesību ieceļot un uzturēties uzņēmējā dalībvalstī, būtu jāpārbauda uzņēmējai dalībvalstij, pamatojoties uz saviem tiesību aktiem, lai izlemtu, vai šādas personas drīkst tajā ieceļot un uzturēties, ņemot vērā viņu attiecības ar Savienības pilsoni vai citus apstākļus, piemēram, finansiālo vai fizisko atkarību no Savienības pilsoņa.”

4 Šīs direktīvas 2. panta “Definīcijas” 2. punktā ir noteikts:

“Šajā direktīvā:

[..]

2) “ģimenes loceklis” ir:

- a) laulātais;
- b) partneris, ar ko Savienības pilsonis ir noslēdzis reģistrētas partnerattiecības, pamatojoties uz kādas dalībvalsts tiesību aktiem, ja uzņēmējas dalībvalsts tiesību aktos reģistrētas partnerattiecības ir noteiktas kā līdzvērtīgas laulībai, un saskaņā ar uzņēmējas dalībvalsts attiecīgajos tiesību aktos paredzētajiem nosacījumiem;
- c) Savienības pilsoņa, kā arī viņa laulātā vai b) apakšpunktā definētā partnera tiešie pēcnācēji vecumā līdz 21 gadam, kuri ir tā apgādībā;
- d) Savienības pilsoņa, kā arī viņa laulātā vai b) apakšpunktā definētā partnera apgādībā esošie tiešie augšupējie radnieki.”

5 Minētās direktīvas 3. pantā “Saņēmēji” ir paredzēts:

“1. Šo direktīvu piemēro visiem Savienības pilsoņiem, kas pārceļas uz dzīvi vai uzturas dalībvalstī, kurai tie nav valstiski piederīgi, un uz viņu ģimenes locekļiem atbilstīgi 2. panta 2. punkta definīcijai, kuri tos pavada vai pārceļas kopā ar tiem.

2. Neskarot attiecīgo personu brīvas pārvietošanās un uzturēšanās tiesības, kas tām var būt katrai atsevišķi, uzņēmēja dalībvalsts saskaņā ar saviem tiesību aktiem veicina šādu personu ieceļošanu un uzturēšanos:

- a) visi pārējie ģimenes locekļi neatkarīgi no to valstiskās piederības, uz kuriem neattiecas 2. panta 2. punktā minētā definīcija un kuri ceļojuma sākuma valstī ir tā Savienības pilsoņa apgādībā vai dzīvo ar viņu vienā mājsaimniecībā, kam ir sākotnējās uzturēšanās tiesības, vai arī gadījumā, kad nopietnu veselības apsvērumu dēļ ir noteikti vajadzīga Savienības pilsoņa ģimenes locekļa personiska kopšana;
- b) partneris, ar kuru Savienības pilsonim ir ilgstošas attiecības, tās pienācīgi apliecinot.

Uzņēmēja dalībvalsts sīki pārbauda personiskos apstākļus un pamato aizliegumu šīm personām iebraukt vai uzturēties.”

Īrijas tiesības

6 Direktīva 2004/38 Īrijas tiesību sistēmā tika transponēta ar *European Communities (Free Movement of Persons) (No. 2) Regulations 2006* (2006. gada Eiropas Kopienu (personu brīva pārvietošanās) noteikumi (Nr. 2), turpmāk tekstā – “2006. gada noteikumi”).

7 Šo noteikumu 2. panta 1. punkts, ar ko šajā tiesību sistēmā ir transponēta Direktīvas 2004/38 3. panta 2. punkta pirmā daļa, ir formulēts šādi:

“[..]

Savienības pilsoņa “atļautais ģimenes loceklis” ir ikviens ģimenes loceklis neatkarīgi no viņa valstspiederības, kurš nav Savienības pilsoņa kvalificētais ģimenes loceklis un kurš savas izcelsmes valsts pastāvīgajā dzīvesvietā vai agrākajā dzīvesvietā:

- a) ir Savienības pilsoņa apgādībā,
- b) ir Savienības pilsoņa mājsaimniecības loceklis,
- c) kuram, pamatojoties uz nopietniem veselības apsvērumiem, ir noteikti nepieciešama Savienības pilsoņa personiska aprūpe vai
- d) ir partneris, ar kuru Savienības pilsonim ir ilgstošas attiecības, tās pienācīgi apliecinot.”

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

- 8 SRS un AA, kas dzimuši Pakistānā attiecīgi 1978. un 1986. gadā, ir pirmās pakāpes brālēni. SRS ar ģimeni pārcēlās uz Apvienoto Karalisti 1997. gadā un Lielbritānijas valstspiederību ieguva 2013. gadā. AA Apvienotajā Karalistē ieradās 2010. gadā, lai turpinātu Pakistānā uzsāktās universitātes studijas. Viņam šajā saistībā bija izsniegta studenta vīza uz četriem gadiem bez tiesībām strādāt, un viņš iekārtojās mājoklī, kur dzīvoja SRS.
- 9 SRS un AA tādējādi dzīvoja kopā ar SRS vecākiem līdz pēdējā minētā aizbraukšanai no Īrijas 2015. gada janvārī. AA, kura studenta vīzas termiņš beidzās 2014. gada 28. decembrī, pievienojās SRS Īrijā 2015. gada 5. martā bez derīgas vīzas. Abi divi dzīvo vienā un tajā pašā mājoklī kopš šī pēdējā minētā datuma.
- 10 2015. gada 24. jūnijā AA iesniedza tieslietu un vienlīdzības ministram pieteikumu uzturēšanās atļaujas saņemšanai, norādot, pirmkārt, uz savu finansiālo atkarību no SRS un, otrkārt, uz viņa kā ģimenes locekļa, kas dzīvo vienā mājsaimniecībā ar SRS, statusu. Šis pieteikums ar 2015. gada 21. decembra lēmumu tika noraidīts it īpaši tādēļ, ka vērā var ņemt tikai laikposmu pēc SRS naturalizācijas 2013. gada februārī, līdz ar to ir jāuzskata, ka SRS un AA ir dzīvojuši kopā laikposmā, kas ir īsāks nekā divi gadi.
- 11 2016. gada janvārī pēc citu dokumentu ietveršanas lietas materiālos, lai pierādītu, ka laikposmā no 2010. gada jūlija līdz 2015. gada janvārim AA bija SRS apgādībā, viņš lūdza pārskatīt šo lēmumu. 2016. gada 15. augustā tieslietu un vienlīdzības ministrs atstāja negrozītu minēto lēmumu, jo, lai gan SRS un AA bija dzīvojuši vienā un tajā pašā adresē, tomēr nebija pierādīts, ka SRS “faktiski ir bijis šīs Apvienotajā Karalistē esošās mājsaimniecības galva”.
- 12 Tad SRS un AA iesniedza *High Court* (Augstā tiesa, Īrija) prasību atcelt 2016. gada 15. augusta lēmumu. Viņi norāda, ka kritērijs “mājsaimniecības galva” nav skaidrs un ka viņiem nav nekādas informācijas par veidu, kādā to izpildīt. Ar 2018. gada 25. jūlija spriedumu šī tiesa šo prasību noraidīja, uzskatīdama, ka, lai varētu veikt kvalifikāciju – “pārējie ģimenes locekļi, kas dzīvo vienā mājsaimniecībā ar Savienības pilsoni” Direktīvas 2004/38 3. panta 2. punkta pirmās daļas a) apakšpunkta izpratnē, ir jāpierāda, ka šis pilsonis savā izcelsmes valstī bija “mājsaimniecības galva”.

- 13 SRS un AA par šo spriedumu iesniedza apelācijas sūdzību *Court of Appeal* (Apelācijas tiesa, Īrija), it īpaši apgalvojot, ka *High Court* (Augstā tiesa) ir šauri interpretējusi jēdzienu “pārējie ģimenes locekļi, kas dzīvo vienā mājsaimniecībā ar Savienības pilsoni”, un ka tā nav ņēmusi vērā citas Direktīvas 2004/38 valodu versijas. Ar 2019. gada 19. decembra nolēmumu *Court of Appeal* (Apelācijas tiesa) šo apelācijas sūdzību noraidīja. Tā nosprieda, ka personas, kuras dzīvo zem viena jumta, ne vienmēr dzīvo vienā mājsaimniecībā un ka, lai varētu uzskatīt, ka tās ir ģimenes locekļi, kas dzīvo vienā mājsaimniecībā ar Savienības pilsoni, šīm personām ir jābūt šī pilsoņa ģimenes kodola neatņemamai daļai un tādām jāpaliek paredzamā nākotnē, dzīvojot zem viena jumta uzņēmējā dalībvalstī ne tikai ērtības labad, bet arī emocionālas saiknes dēļ.
- 14 SRS un AA tika atļauts iesniegt kasācijas sūdzību *Supreme Court* (Augstākā tiesa, Īrija), kas ir iesniedzējtiesa. 2020. gada 20. jūlijā šī tiesa šo kasācijas sūdzību ierobežoja ar jēdziena “pārējie ģimenes locekļi, kas dzīvo vienā mājsaimniecībā ar Savienības pilsoni” Direktīvas 2004/38 3. panta 2. punkta pirmās daļas a) apakšpunkta izpratnē interpretāciju.
- 15 Norādot uz dažām atšķirībām Direktīvas 2004/38 valodu versijās, minētā tiesa norāda – lai gan apzīmējums “mājsaimniecības galva” ir novecojis, tas var būt lietderīgs, lai izprastu šajā tiesību normā paredzēto jēdzienu. Tā piedāvā arī virkni kritēriju, lai panāktu vienveidīgu minētā jēdziena interpretāciju, kuru starpā ir dzīvošanas vienā mājsaimniecībā ilgums un mērķis. Tā piebilst, ka, ņemot vērā šīs direktīvas mērķi, proti, atvieglot Savienības pilsoņu pārvietošanos, vēl būtu jānoskaidro, vai Savienības pilsonis tiktu atturēts no pārvietošanās uz citu dalībvalsti, ja kāds cits attiecīgais viņa ģimenes loceklis minētās direktīvas 3. panta 2. punkta pirmās daļas a) apakšpunkta izpratnē nespētu doties viņam līdzi.
- 16 Šādos apstākļos *Supreme Court* (Augstākā tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:
- “1) Vai jēdziens “Savienības pilsoņa mājsaimniecības loceklis”, kā tas lietots Direktīvas [2004/38] 3. panta [2. punkta pirmās daļas a) apakšpunktā], ir definējams tādējādi, ka tas ir vispārēji piemērojams visā [Eiropas] Savienībā, un, ja atbilde ir apstiprinoša, kāda ir tā definīcija?
- 2) Ja šo jēdzienu nevar definēt, pēc kādiem kritērijiem tiesnešiem ir jāvērtē pierādījumi, lai valsts tiesas saskaņā ar noteiktu faktoru uzskaitījumu varētu lemt par to, kurš ir un kurš nav Savienības pilsoņa mājsaimniecības loceklis pārvietošanās brīvības izpratnē?”

Par prejudiciālajiem jautājumiem

- 17 Ar jautājumiem, kas ir jāizskata kopā, iesniedzējtiesa būtībā lūdz Tiesu interpretēt Direktīvas 2004/38 3. panta 2. punkta pirmās daļas a) apakšpunktā paredzēto jēdzienu “visi pārējie ģimenes locekļi, kuri dzīvo vienā mājsaimniecībā ar Savienības pilsoni, kam ir sākotnējās uzturēšanās tiesības”, lai precizētu kritērijus, kuri ir jāņem vērā šajā nolūkā.
- 18 Vispirms ir jānorāda – lai gan Direktīvas 2004/38 3. panta 2. punkta pirmajā daļā ir izdarīta atsauce uz valsts tiesību aktiem, šī atsauce, kā to rakstveida apsvērumos norāda Eiropas Komisija, attiecas nevis uz šajā tiesību normā paredzēto personu definīciju, bet uz nosacījumiem, ar kādiem uzņēmējai dalībvalstij ir jāveicina šo personu ieceļošana un uzturēšanās.

- 19 Tā kā šajā tiesību normā nav nevienas tiešas atsauces uz dalībvalsts tiesībām, lai definētu jēdzienu “visi pārējie ģimenes locekļi, kuri dzīvo vienā mājsaimniecībā ar Savienības pilsoni”, gan no Savienības tiesību vienveidīgas piemērošanas prasības, gan no vienlīdzības principa izriet, ka šī pati tiesību norma parasti visā Savienībā ir interpretējama autonomi un vienveidīgi, ņemot vērā ne vien tās teksta parasto nozīmi, bet arī kontekstu, kādā tā iekļaujas, un tiesiskā regulējuma, kurā šī norma ir ietverta, izvirzītos mērķus (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2011. gada 21. decembris, *Ziolkowski un Szeja*, C-424/10 un C-425/10, EU:C:2011:866, 32. punkts, 2019. gada 26. marts, SM (Bērns, kas nodots aizbildnībā saskaņā ar Alžīrijas kafala sistēmu), C-129/18, EU:C:2019:248, 50. punkts, kā arī 2022. gada 24. februāris, A u.c. (*Unit-linked* apdrošināšanas līgumi), C-143/20 un C-213/20, EU:C:2022:118, 68. punkts).
- 20 Attiecībā uz Direktīvas 2004/38 3. panta 2. punkta pirmās daļas a) apakšpunkta gramatisko interpretāciju vispirms ir jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru vienā no Savienības tiesību normas valodu versijām lietotais formulējums nevar būt vienīgais pamats šīs tiesību normas interpretācijai vai tam nevar tikt piešķirta prioritāra nozīme salīdzinājumā ar pārējo valodu versijām. Nepieciešamība vienveidīgi interpretēt un piemērot ikvienu Savienības tiesību normu nepieļauj, ka tiek ņemta vērā tikai viena no valodu versijām atsevišķi, un prasa, lai tas tiktu interpretēts saistībā ar tā tiesiskā regulējuma vispārējo sistēmu un mērķi, kurā šī norma ietilpst (šajā nozīmē skat. spriedumus, 1977. gada 27. oktobris, *Bouchereau*, 30/77, EU:C:1977:172, 14. punkts, un 2021. gada 25. februāris, *Bartosch Airport Supply Services*, C-772/19, EU:C:2021:141, 26. punkts).
- 21 Šajā gadījumā, lai gan atsevišķās Direktīvas 2004/38 3. panta 2. punkta pirmās daļas a) apakšpunkta valodu versijās, piemēram, spāņu (“viva con”), itāļu (“convive”) vai holandiešu (“inwonon”) valodas versijās izmantotais formulējums var tikt interpretēts kā tāds, kurā ir izdarīta atsauce uz vienkāršu kopdzīvi zem viena jumta, šīs tiesību normas citu valodu versijās izmantotais formulējums apzīmē mājas dzīvi un visas darbības un lietas, kuras ir saistītas ar ģimenes kopdzīvi vienā un tajā pašā mājsaimniecībā, un tas nozīmē vairāk nekā tikai vienkāršu dzīvošanu vienā mājoklī vai vienkāršu pagaidu dzīvošanu kopā tikai ērtības labad. Tā tas it īpaši ir minētās tiesību normas čehu (“domácnost”), vācu (“häusliche Gemeinschaft”), igauņu (“leibkond”), angļu (“household”) vai franču (“ménage”), ungāru (“háztartás”), portugāļu (“comunhão de habitação”), slovāku (“domácnost”) un somu (“samassa taloudessa”) valodas versiju gadījumā.
- 22 Turklāt ir jānorāda, ka nekas Direktīvas 2004/38 3. panta 2. punkta pirmās daļas a) apakšpunkta tekstā neļauj uzskatīt, ka šīs tiesību normas interpretēšanai ir jāizmanto jēdziens “mājsaimniecības galva”. Kā ģenerāladvokāts to ir precizējis secinājumā 34. punktā, praktiski tas nozīmētu noteikt papildu kritēriju, kas nav paredzēts minētās tiesību normas tekstā.
- 23 Direktīvas 2004/38 3. panta 2. punkta pirmās daļas a) apakšpunkta gramatisko interpretāciju, saskaņā ar kuru, lai uz “citu ģimenes locekli” varētu attiekties šī tiesību norma, viņam ir jābūt tādai saiknei ar attiecīgo Savienības pilsoni, kas nozīmē vairāk nekā tikai vienkāršu dzīvošanu kopā tikai ērtības labad, apstiprina konteksts, kādā iekļaujas minētā tiesību norma. Dīvos pārējos šajā pašā tiesību normā, kas aplūkota kopā ar šīs direktīvas 6. apsvērumu, paredzētajos gadījumos ir izdarīta atsauce uz situāciju, kad pastāv “cita ģimenes locekļa” atkarība no Savienības pilsoņa. Pirmais, proti, kad šis cits ģimenes loceklis ir Savienības pilsoņa aizgādībā, ir saistīts ar finansiālas atkarības situāciju. Otrajā, kad attiecīgajam “citam ģimenes loceklim” nopietnu veselības apsvērumu dēļ noteikti ir vajadzīga Savienības pilsoņa personiska aprūpe, skaidri ir izdarīta atsauce uz fiziskas atkarības situāciju. Šādā kontekstā pamatlietā aplūkotais gadījums, proti, kad

cits ģimenes loceklis dzīvo vienā mājsaimniecībā ar Savienības pilsoni – ir jāsaprot kā tāds, kas paredz arī atkarības situāciju, kura šoreiz ir balstīta uz ciešas un stabilas personiskas saiknes esamību starp šīm divām personām.

- 24 Turklāt šādu interpretāciju apstiprina mērķis, kāds ir izvirzīts Direktīvas 2004/38 3. panta 2. punkta pirmās daļas a) apakšpunktā, kas aplūkots kopā ar tās 6. apsvērumu, kurā ir precizēts, ka šīs direktīvas mērķis ir “saglabāt ģimenes vienotību plašākā izpratnē”, veicinot to personu iecelošanu un uzturēšanos, kam, lai gan tās neietilpst vienā no minētās direktīvas 2. panta 2. punktā definētajām Savienības pilsoņa “ģimenes locekļa” kategorijām, tomēr ir ciešas un stabilas ģimenes saites ar šo pilsoni īpašu faktisko apstākļu dēļ (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2012. gada 5. septembris, *Rahman* u.c., C-83/11, EU:C:2012:519, 32. punkts, kā arī 2019. gada 26. marts, SM (Bērnus, kas nodots aizbildnībā saskaņā ar Alžīrijas kafala sistēmu), C-129/18, EU:C:2019:248, 60. punkts).
- 25 Atšķirībā no Direktīvas 2004/38 2. panta 2. punktā definētajiem Savienības pilsoņa ģimenes locekļiem “citiem [šī pilsoņa] ģimenes locekļiem” šīs direktīvas 3. panta 2. punkta pirmās daļas a) apakšpunkta izpratnē ir nevis tiesības iecelt un uzturēties minētā pilsoņa uzņēmējā dalībvalstī, bet iespēja saņemt šādas tiesības, kā tas ir noteikts minētās direktīvas 6. apsvērumā, “ņemot vērā viņu attiecības ar Savienības pilsoni vai citus apstākļus, piemēram, finansiālo vai fizisko atkarību no Savienības pilsoņa”. Šajā nolūkā šiem “citiem ģimenes locekļiem” saskaņā ar šīs pašas direktīvas 3. panta 2. punkta otro daļu ir procesuālas garantijas, proti, panākt, ka lēmums par viņu iecelošanas un uzturēšanās pieteikumu ir balstīts uz personisko apstākļu sīku pārbaudi un tajā ir ņemti vērā visi atbilstošie īpašie apstākļi un atteikuma gadījumā tas ir pamatots (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2012. gada 5. septembris, *Rahman* u.c., C-83/11, EU:C:2012:519, 19.–22. punkts, kā arī 2019. gada 26. marts, SM (Bērnus, kas nodots aizbildnībā saskaņā ar Alžīrijas kafala sistēmu), C-129/18, EU:C:2019:248, 62. punkts).
- 26 Lai šādos apstākļos varētu uzskatīt, ka “cits ģimenes loceklis” dzīvo vienā mājsaimniecībā Direktīvas 2004/38 3. panta 2. punkta pirmās daļas a) apakšpunkta izpratnē ar Savienības pilsoni, kam ir tiesības uzturēties uzņēmējā dalībvalstī, viņam ir jāiesniedz pierādījumi par ciešu un stabilu personisku saikni ar šo pilsoni, apliecinot situāciju, kurā starp abām šīm personām ir reāla atkarība, kā arī mājas kopdzīve, kas nav noorganizēta, lai panāktu iecelošanu un uzturēšanos šajā dalībvalstī (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2012. gada 5. septembris, *Rahman* u.c., C-83/11, EU:C:2012:519, 38. punkts).
- 27 Lai novērtētu šādas saiknes esamību, Savienības pilsoņa un attiecīgā cita viņa ģimenes locekļa radniecības pakāpe, protams, ir vērā ņemams elements. Tomēr, kā ģenerālvokāts to būtībā ir norādījis secinājumā 40. un 41. punktā, atkarībā no katram gadījumam raksturīgajiem apstākļiem ir jāņem vērā arī attiecīgo ģimenes attiecību ciešums, starp abām šīm personām esošās saiknes abpusējība un intensitāte. Šai saiknei ir jābūt tādai, ka tad, ja kāds cits attiecīgais ģimenes loceklis nevarētu dzīvot vienā mājsaimniecībā ar Savienības pilsoni uzņēmējā dalībvalstī, vismaz viena no šīm abām personām tiktu ietekmēta.
- 28 Tomēr nevar prasīt, lai minētā saikne būtu tāda, ka Savienības pilsonis atsakās īstenot savu pārvietošanās brīvību, ja šis cits viņa ģimenes loceklis nevar doties viņam līdzī vai viņam pievienoties uzņēmējā dalībvalstī. Šāda prasība attiecīgo “citu ģimenes locekli” Direktīvas 2004/38 3. panta 2. punkta pirmās daļas a) apakšpunkta izpratnē liktu pielīdzināt ģimenes locekļiem, kas skaidri ir paredzēti šīs direktīvas 2. panta 2. punktā.

- 29 Savienības pilsoņa un cita attiecīgā viņa ģimenes locekļa mājas kopdzīves ilgums arī ir būtisks elements, kas ir jāņem vērā, lai novērtētu stabilas personiskas saiknes esamību. Šo ilgumu ir jāspēj noteikt neatkarīgi no datuma, kurā ir iegūts Savienības pilsoņa statuss. No Direktīvas 2004/38 3. panta 2. punkta pirmās daļas a) apakšpunkta, kas interpretēts saistībā ar tās 6. apsvērumu, izriet, ka, lai novērtētu divus individuus vienojošas personiskās saiknes stabilitāti, ir jāņem vērā ne vien laikposms pēc šī statusa iegūšanas, bet arī laikposms pēc tās.
- 30 Tādējādi uz uzdotajiem jautājumiem ir jāatbild, ka Direktīvas 2004/38 3. panta 2. punkta pirmās daļas a) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka šajā tiesību normā paredzētais jēdziens “visi pārējie ģimenes locekļi, kas dzīvo vienā mājsaimniecībā ar Savienības pilsoni, kuram ir sākotnējās uzturēšanās tiesības”, attiecas uz personām, kam ar šo pilsoni ir atkarības attiecības, kuras ir pamatotas ar ciešu un stabilu personisko saikni, kas izveidota vienā un tajā pašā mājsaimniecībā kopdzīves ietvaros, kura nav tikai vienkārša pagaidu dzīvošana kopā tikai ērtības labad.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 31 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība izriet no tiesvedības, kas notiek iesniedzējtiesā, tāpēc tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (trešā palāta) nospriež:

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2004/38/EK (2004. gada 29. aprīlis) par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ar ko groza Regulu (EEK) Nr. 1612/68 un atceļ Direktīvas 64/221/EEK, 68/360/EEK, 72/194/EEK, 73/148/EEK, 75/34/EEK, 75/35/EEK, 90/364/EEK, 90/365/EEK un 93/96/EEK, 3. panta 2. punkta pirmās daļas a) apakšpunkts

ir jāinterpretē tādējādi, ka:

šajā tiesību normā paredzētais jēdziens “visi pārējie ģimenes locekļi, kas dzīvo vienā mājsaimniecībā ar Savienības pilsoni, kuram ir sākotnējās uzturēšanās tiesības”, attiecas uz personām, kam ar šo pilsoni ir atkarības attiecības, kuras ir pamatotas ar ciešu un stabilu personisko saikni, kas ir izveidota vienā un tajā pašā mājsaimniecībā kopdzīves ietvaros, kura nav tikai vienkārša pagaidu dzīvošana kopā tikai ērtības labad.

[Paraksti]